

มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อ ส่วนของร่างกายมนุษย์¹

จักรกฤษณ์ พวงทอง²

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มนุษย์โลกย่อมมีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นปกติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เมื่อเกิดการเจ็บป่วย มนุษย์ทุกคนล้วนแต่ต้องการการรักษา เพื่อให้ตนกลับมาสมบูรณ์ แข็งแรงเช่นเคย ซึ่งการรักษานั้นก็ขึ้นอยู่กับอาการการเจ็บป่วย มีวิธีการรักษาหลากหลายวิธีในทางแพทย์ หากเป็นการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย การรักษาก็ไม่ยากและไม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มากจนเกินไป แต่หากเกิดเจ็บป่วยด้วยอาการหนัก เช่น สูญเสียอวัยวะภายนอก อวัยวะภายใน หรืออวัยวะภายในเสื่อมสภาพ ทางรักษาช่องทางหนึ่งคือต้องหาอวัยวะมาทดแทน หรือปลูกถ่ายซึ่งบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ว่าคนรวย คนจน ต่างก็อยากมีชีวิตอยู่เท่ากัน ปัญหาใหญ่ คือ อวัยวะที่จะนำมาปลูกถ่ายมีจำกัด ไม่สามารถสร้างหรือผลิตขึ้นเองเหมือนอะไหล่รถยนต์ อวัยวะต้องได้มาจากการบริจาคของผู้ที่มีชีวิตหรือผู้เสียชีวิตแล้วเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันเกิดภาวะการขาดแคลนอวัยวะ สัตว์ส่วนของผู้รับอวัยวะและผู้ที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะมีจำนวนที่แตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งแนวทางในการแก้ไขภาวะการขาดแคลนอวัยวะประการหนึ่ง คือ การซื้อขายอวัยวะ ซึ่งมีปัญหาทางศีลธรรมมาก เป็นอันตรายก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ อวัยวะจะเป็นเสมือนสินค้าขาดแคลนที่หายาก ผู้ที่รวยกว่าจ่ายเงินเพื่อซื้ออวัยวะคนจน ทำให้ช่องว่างในสังคมยิ่งห่าง หรือคนจนซึ่งไม่มีกำลังพอที่จะซื้ออวัยวะ ช่องทางเดียวที่จะได้มาคือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมขึ้น

ในสังคมไทยเคยเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นเมื่อ ปี 2540 โดยแพทย์ทั้งสองของโรงพยาบาล วชิรปราการ ได้ร่วมกันทำการผ่าตัดเอาไตทั้งสองข้าง และตับของผู้ป่วยทั้งสองซึ่งประสบอุบัติเหตุรถชนออกไปปลูกถ่ายให้แก่บุคคลอื่น ในขณะที่ผู้ป่วยนั้นยังใส่เครื่องช่วยหายใจ ซึ่งต่อมาเป็นเหตุให้ผู้ป่วยทั้งสองเสียชีวิต โดยพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง แพทย์ผู้ทำการผ่าตัด ผู้อำนวยการ และผู้จัดการ โรงพยาบาล เป็นจำเลยในข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องทุกข้อกล่าวหา และมีคำวินิจฉัยบางส่วนว่า “ผู้ป่วยทั้งสองอยู่ในสภาวะสมองตายก่อนที่จะมีการผ่าตัดเอาอวัยวะออกจากร่างกายไปทำการปลูกถ่ายอวัยวะให้แก่บุคคลอื่น จึงเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ตายแล้วไม่มีสภาพ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อส่วนของร่างกายมนุษย์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ วัลลภ เล็งวิทยา และมีคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิตผล เป็นประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ศุภพร วงศ์ทองสรรค์ เป็นกรรมการ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เป็นบุคคลที่จะถูกฆ่าได้อีก ไม่เป็นความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่น” โจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ในประเด็นข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ยึด ต่อมาศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกามีคำพิพากษายืนยกฟ้องโจทก์ในปี 2559 เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์หรือคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแพทย์ผู้ทำการผ่าตัดนั้น ได้ผ่าตัดไต และตับของผู้ป่วยทั้งสองไปโดยมิได้ปฏิบัติตามระเบียบ หรือขั้นตอนที่ถูกต้อง รวมถึงยังไม่ได้รับความยินยอมของญาติผู้ป่วยด้วย และศาลก็มิได้พิจารณา หรือวินิจฉัยไปถึงการกระทำที่กระทำต่ออวัยวะภายใน หรืออวัยวะปลูกถ่ายด้วยว่าเป็นความผิดหรือไม่ อย่างไร แต่ทั้งนี้ขณะที่กระทำความผิดในปี 2540 นั้น ยังไม่มีบทบัญญัติการกระทำความผิดต่อศพ ลักษณะที่ 13 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การสรรหา หรือการให้ได้มาซึ่งอวัยวะภายใน หรืออวัยวะปลูกถ่ายนั้น ส่วนใหญ่แล้วล้วนเกิดจากการก่ออาชญากรรมทั้งสิ้น ซึ่งอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดที่พบเห็นหรือเกิดขึ้นมากที่สุด คือ การฆ่า การทำร้ายร่างกายผู้อื่น โดยผู้กระทำมีเจตนาหรือประสงค์ที่จะฆ่าเอาชีวิต หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับบาดเจ็บ และยังมีเจตนาหรือประสงค์ที่จะกระทำต่ออวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่าย หรือส่วนของร่างกายของผู้อื่นนั้นด้วย อาทิเช่น การฆ่าหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น เพื่อหวังที่จะลักเอาอวัยวะภายใน หรืออวัยวะที่สามารถปลูกถ่ายได้ เช่น หัวใจ ตับ ไต เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อไปคือ การซื้อขาย หรือส่งต่ออวัยวะภายใน หรืออวัยวะปลูกถ่ายนั้น นับได้ว่าเป็นอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดประเภทที่มีความรุนแรง และมีผลกระทบต่อความสงบสุข หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคม อีกทั้งอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดดังกล่าวนั้น นอกจากจะพบว่ามีกระทำความผิดต่อบุคคลซึ่งยังมีสภาพบุคคลนั้น ยังพบว่ามีกระทำความผิดดังกล่าวต่อศพด้วย เนื่องจากศพไม่ได้สูญสลายหรือสิ้นสภาพไปในทันทีที่ผู้ตายเสียชีวิต แต่กลับคงสภาพอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ ช่วยให้ศพคงสภาพยาวนานออกไปอีก

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ายังมีปัญหาทางด้านกฎหมาย ดังนี้

1. สำหรับความผิดต่อชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 10 ความผิดต่อชีวิต ร่างกายนั้น ได้บัญญัติลักษณะของการกระทำความผิดไว้หลายระดับ และมีอัตราโทษต่างกันในการกระทำความผิดต่อชีวิต ร่างกาย โดยผู้กระทำมีเจตนาพิเศษที่มากกว่าการฆ่าเพื่อเอาชีวิต คือ กระทำเพื่อหวังที่จะลักหรือเอาไปซึ่งอวัยวะภายใน หรืออวัยวะปลูกถ่ายของบุคคลอื่นนั้น ผู้กระทำจะมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 เท่านั้น แต่ไม่มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 เนื่องจากไม่เข้าองค์ประกอบหรือลักษณะฉกฉวยตาม (1)-(7) ซึ่งมีอัตราโทษที่หนักกว่า แต่เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่ากระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจส่งผลให้เกิดอาชญากรรมประเภทอื่นได้อีก หรือเป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรง ซึ่งเทียบเท่าได้กับลักษณะฉกฉวยตามมาตรา 289 ที่มีเจตนารมณ์ให้ผู้กระทำรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาปัจจัยจากตัวผู้กระทำ หรือลักษณะและจุดมุ่งหมายของการกระทำ ที่มีลักษณะและผลกระทบแตกต่างจากความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 หรือกรณีเจตนาทำร้ายให้ได้รับบาดเจ็บ หากเกิดกรณีบุคคลทั่วไปหรือแพทย์เป็นผู้กระทำ

ความผิด ทำร้ายร่างกายและมีเจตนาพิเศษ เพื่อหวังหรือประสงค์ที่จะลักหรือเอาไปซึ่งอวัยวะภายในหรืออวัยวะปลูกถ่ายของผู้อื่น หากทำสำเร็จก็就会有ความผิดตามมาตรา 297 แต่หากกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้กระทำก็就会有ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 295 หรือมาตรา 391 เท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงการกระทำ ลักษณะของการกระทำ ผลกระทบความเสียหายที่เกิดจากการกระทำ และโทษที่ได้รับแล้วเห็นว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดโดยเฉพาะ อีกทั้งมาตรการทางกฎหมายที่มียังไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมเท่าที่ควร ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถควบคุมหรือยับยั้งความผิดหรืออาชญากรรมประเภทนี้ได้เท่าที่ควร

2. การกระทำความผิดต่อศพ ในลักษณะลักหรือเอาไปซึ่งอวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่าย หรือส่วนของศพนั้น จะถือว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดอื่นใดหรือไม่ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 199 นั้น หากผู้กระทำได้ลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้าย หรือทำลายศพ หรือส่วนของศพ แต่ไม่ได้กระทำให้ปิดบังการเกิดการตาย หรือเหตุแห่งการตาย แม้การกระทำความผิดดังกล่าวจะเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อคนตาย ผู้กระทำก็ไม่มีผิดตามมาตรา 366/3 นั้น เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดลักษณะของการกระทำไว้เพียง “ทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์” เท่านั้น ซึ่งลักษณะการกระทำโดยลักหรือเอาไปนั้นมิได้เข้าองค์ประกอบหรือลักษณะของการกระทำตามความในมาตรานี้ การกระทำนี้จึงไม่เป็นความผิด และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 149 มาตรา 150 ทวิ หากการลักหรือเอาไปซึ่งอวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่าย หรือส่วนของศพไม่เป็นประการที่น่าจะทำการชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไปก็จะไม่เข้าองค์ประกอบความผิดของมาตรานี้ จึงไม่เป็นความผิด อีกทั้งคำว่า “ศพ” ตามมาตรา 149 และ มาตรา 150 ทวิ จึงน่าจะหมายถึงร่างกายของผู้ตายเท่านั้น ไม่รวมถึงชิ้นส่วนต่าง ๆ อวัยวะของศพ

3. เมื่อเกิดการกระทำความผิดตามปัญหาในข้อที่ 1 หรือข้อ 2 ดังกล่าวแล้ว สิ่งที่จะส่งผลตามมาก็คือการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมในรูปแบบใหม่ที่มีความรุนแรงมากขึ้น คือ การซื้อขาย ส่งต่อ ลักหรือเอาไปซึ่งอวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่ายหรือส่วนของร่างกาย กล่าวคือ การกระทำความผิดหรืออาชญากรรมประเภทนี้เป็นการกระทำต่ออวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่ายโดยตรง เช่น แพทย์ในโรงพยาบาลลักเอาอวัยวะปลูกถ่ายที่เตรียมผ่าตัดปลูกถ่ายให้กับผู้ป่วยไปเพื่อขาย หรือส่งต่อเพื่อค้ำกำไร เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติเป็นความผิด หรือยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมดังกล่าว

จากการที่ได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อส่วนของร่างกายมนุษย์ และปัญหาทางด้านกฎหมายดังกล่าว มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะ 10 หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

“มาตรา 289/1 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น เพื่อเอาไปซึ่งอวัยวะของผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต
อวัยวะตามวรรคแรก หมายความว่า อวัยวะทั้งภายนอกและภายในของมนุษย์”

“มาตรา 289/2 ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นเพื่อเอาไปซึ่งอวัยวะของผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี”

ซึ่งในมาตรา 289/1 นี้มีอัตราโทษเท่ากับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 คือ ประหารชีวิต เนื่องจากการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรง มีลักษณะฉกรรจ์เช่นเดียวกับ มาตรา 289 และอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบอื่นขึ้นได้อีก จึงกำหนดให้มีมาตรการการลงโทษที่สูง เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดส่วนมาตรา 289/2 นั้นมีอัตราโทษจำคุกสถานเดียว โดยกำหนดให้มีอัตราโทษจำคุกที่หนักกว่ามาตรา 290 ฐานฆ่าผู้อื่นโดยมิได้เจตนา แต่ก็มิได้กำหนดให้มีอัตราโทษหนักกว่ามาตรา 288 ฐานฆ่าผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด

เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะ 10 หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

“มาตรา 297/1 ผู้ใดทำร้ายร่างกายผู้อื่น เพื่อเอาไปซึ่งอวัยวะของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

อวัยวะตามวรรคแรก หมายความว่า อวัยวะทั้งภายนอกและภายในของมนุษย์

การกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

ซึ่งมาตรา 297/1 วรรคแรกและวรรคสาม กำหนดให้มีอัตราโทษเท่ากับมาตรา 297 และมาตรา 298 ตามลำดับ ฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส เนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวมีลักษณะร้ายแรง และอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบอื่นขึ้นได้อีก แต่จะมีส่วนที่แตกต่างจากมาตรา 297 คือ ตามมาตรา 297 นั้น หากผู้กระทำความผิดไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่ผลไม่เกิด กล่าวคือ ผู้ถูกกระทำมิได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำก็ไม่มี ความผิดตามมาตรา 297 หรือฐานพยายามทำร้ายตามมาตรา 297 ประกอบ มาตรา 80 แต่จะมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น ตามมาตรา 295 หรือมาตรา 391 แล้วแต่กรณี เท่านั้น แต่การกระทำความผิดตามมาตรา 297/1 นี้ มีองค์ประกอบความผิดอีกหนึ่งประการ คือ เจตนาพิเศษ “เพื่อเอาไปซึ่งอวัยวะของผู้อื่น” ฉะนั้นหากผู้กระทำมีเจตนาทำร้ายร่างกาย และมีเจตนาพิเศษ คือ “เพื่อเอาไปซึ่งอวัยวะของผู้อื่น” แต่การกระทำไม่บรรลุผล ไม่เป็นความผิดสำเร็จ ผู้กระทำก็รับโทษสองในสามส่วนของโทษตาม มาตรา 297/1 ฐานพยายามกระทำความผิด

ทั้งนี้ เหตุที่บัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 297/1 นั้น เพื่อเป็นการกำหนดให้เป็นความผิดเฉพาะซึ่งจะทำให้สามารถปราบปรามและยับยั้งการกระทำความผิดหรืออาชญากรรม ในรูปแบบนี้ได้ อีกทั้งยังได้กำหนดค่านิยามของคำว่า “อวัยวะ” ไว้ในวรรคสอง โดยเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาที่ว่าอวัยวะนั้นเป็นอวัยวะสำคัญตามที่

ศาลฎีกาวางบรรทัดฐานไว้หรือไม่ อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 297 (3) นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีเจตนาพิเศษเป็นองค์ประกอบความผิดด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการลงโทษที่สูงถึงแม้การกระทำความผิดนั้นจะอยู่ในชั้นพยายามกระทำความผิดก็ตาม

2. เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะ 13 ความผิดต่อศพ ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา 366/5 ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร เอาทรัพย์ อวัยวะหรือสิ่งที่ดีอยู่กับศพไป

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

อวัยวะตามวรรคแรก หมายความว่า อวัยวะทั้งภายนอกและภายในของศพ”

ตามมาตรา 366/5 นี้ เป็นกรณีกระทำความผิดต่อศพในลักษณะเอาทรัพย์ อวัยวะภายนอกหรือผ่าเอาอวัยวะภายใน และรวมถึงสิ่งที่ดีอยู่กับศพไป เพื่อกำหนดให้เป็นความผิดเฉพาะให้ครอบคลุมกับสภาพปัญหาหรืออาชญากรรมที่เกิดขึ้น และได้กำหนดคำนิยาม “อวัยวะ” ไว้ในวรรคสอง เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาการตีความในบทบัญญัติมาตรา 366/3 ที่ว่า “ส่วนของศพ” จะหมายความรวมถึงอวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่ายหรือไม่ ทั้งนี้กำหนดให้มีมาตรการการลงโทษที่สูง คือ มีอัตราโทษจำคุกและโทษปรับที่หนักกว่ามาตรา 366/3 เนื่องจากการกระทำความผิดตามมาตรา 366/5 นี้มีลักษณะร้ายแรงกว่า และอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบอื่นขึ้นได้อีก

3. เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะ 14 ความผิดต่ออวัยวะ ตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา 366/6 ในลักษณะนี้ คำว่า อวัยวะ หมายถึง อวัยวะภายนอกและภายในของมนุษย์ที่แยกออกจากร่างกายมนุษย์แล้ว และให้หมายความรวมถึงอวัยวะภายนอกและภายในของศพที่แยกออกจากศพแล้วด้วย”

“มาตรา 366/7 ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ครอบครอง นำเข้าในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอวัยวะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 366/8 ผู้ใดซื้อขาย หรือส่งต่ออวัยวะ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นถึงสองแสนบาท”

เหตุที่บัญญัติเพิ่มเติมเป็นลักษณะ 14 ความผิดต่ออวัยวะ ขึ้นใหม่ เนื่องจากต้องการให้การกระทำความผิดต่ออวัยวะ เป็นความผิดเฉพาะ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่สามารถปราบปราม ควบคุมและยับยั้งการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมประเภทนี้ได้ โดยได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “อวัยวะ” และลักษณะของการกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน มีมาตรการการลงโทษที่สูงโดยได้กำหนดอัตราโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับไว้แต่ละฐานความผิด ซึ่งฐานความผิดที่มีอัตราโทษหนักที่สุดคือ มาตรา 366/8 ฐานซื้อขายส่งต่ออวัยวะ โดยมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นถึงสองแสนบาท เนื่องจากการกระทำความผิดที่ร้ายแรง และเป็นต้นเหตุหรือปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมประเภทนี้

และแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มาตรา 335 ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเพิ่มเติมเป็นวรรคหกและวรรคเจ็ด ดังนี้

“ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำต่ออวัยวะ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

“อวัยวะ ตามวรรคหก หมายถึง อวัยวะภายนอกและภายในของมนุษย์ที่แยกออกจากร่างกายมนุษย์แล้ว และให้หมายความรวมถึงอวัยวะภายนอกและภายในของศพที่แยกออกจากศพแล้วด้วย”

เนื่องจากอวัยวะภายใน อวัยวะปลูกถ่ายนั้น เป็นวัตถุที่มีรูปร่าง อีกทั้งยังอาจมีราคา และอาจถือเอาได้ จึงเป็นทรัพย์ในความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้น หากเกิดการเอาอวัยวะไปโดยทุจริต ผู้กระทำความผิดมีความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 335 ซึ่งการกระทำความผิดตามมาตรานี้ เป็นการกระทำต่อตัวอวัยวะโดยตรงที่แยกออกจากร่างกายมนุษย์หรือศพแล้ว มิใช่กระทำความผิดบุคคลหรือศพ เช่น ปอดซึ่งเป็นอวัยวะปลูกถ่าย ถูกดองเก็บไว้ที่โรงพยาบาลเพื่อเตรียมผ่าตัดปลูกถ่ายให้กับผู้ป่วย แล้วมีบุคคลอื่นมาลักปอดนั้นไป เช่นนี้ผู้ที่ลักไป มีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 335 วรรคหกดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 . พิมพ์ครั้งที่ 10 สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง ประเทศไทย, 2551.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

คณิง ฉาไชย. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :

โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. กฎหมายอาญาหลักและปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.

สัญญา ธรรมศักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา . พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2527.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5 .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, 2545.